

กระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจและหน้าที่ในการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย โดยเริ่มตั้งแต่การสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานและส่งไปให้พนักงานอัยการเพื่อตรวจสอบกลับกรองว่าพยานหลักฐานมีเพียงพอในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นศาลหรือไม่ กล่าวเฉพาะคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นจึงต้องใช้วิธีการพิเศษกว่าคดีอาญาทั่วไป ในบทนี้จะได้กล่าวถึงวิวัฒนาการในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันตลอดถึงการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550

2.1 วิวัฒนาการของการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

จากการศึกษาวิวัฒนาการของการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมตั้งแต่อดีตที่ประเทศไทยเริ่มใช้วิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่ตามแบบของนานาอารยประเทศจนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งกระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมออกได้เป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ กระบวนการชั้นสูตรพลิกศพส่วนหนึ่ง และกระบวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมและคดีที่เกี่ยวข้องเรื่องอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งทั้งสองส่วนจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน คือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ในคดีอาญาที่มีผู้เสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติ การชั้นสูตรพลิกศพย่อมเป็นกระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่งในการที่จะทำให้การสอบสวนบรรลุภารกิจได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการตอบคำถามว่า ผู้ตายเป็นใคร ตายเมื่อใด สาเหตุแห่งการตายคืออะไร เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการเพิ่มเติมความสมบูรณ์ให้กระบวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น ดังนั้น ในปัจจุบันการชันสูตรพลิกศพจึงถูกจัดอยู่ในส่วนหนึ่งของอำนาจการสอบสวน¹ และจะพบว่าในส่วนของกระบวนการชันสูตรพลิกศพได้รับการแก้ไขปรับปรุงต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ทั้งยังมีการกำหนดการดำเนินการให้ต่างไปจากการชันสูตรพลิกศพในคดีอาญาสามัญ ซึ่งต่างกับกระบวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้มีวิธีดำเนินการแตกต่างจากการสอบสวนคดีอาญาสามัญแต่อย่างใด คงมีขั้นตอนและวิธีการสอบสวนเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะกระบวนการชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นสำคัญเนื่องจากการวิวัฒนาการมาโดยตลอดเป็นลำดับ แต่อย่างไรก็ดี อำนาจสอบสวนคดีอาญาได้รับการสลับสับเปลี่ยนให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงาน 2 ประเภท คือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าพนักงานตำรวจ มาแล้วหลายครั้งหลายหน กล่าวคือ²

1. พ.ศ. 2478 - 2481 อำนาจสอบสวนอยู่กับอำเภอฟายเดียว
  2. พ.ศ. 2482 - 2487 อำนาจสอบสวนอยู่กับตำรวจฝ่ายเดียว
  3. พ.ศ. 2488 อำนาจสอบสวนอยู่กับตำรวจและอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน
  4. พ.ศ. 2489 - 2502 อำนาจสอบสวนอยู่กับนายอำเภอ โดยนายอำเภอจะมีอำนาจแต่งตั้งให้ตำรวจทำการสอบสวน
  5. พ.ศ. 2503 - 2506 อำนาจสอบสวนอยู่กับตำรวจและอำเภอ (และจังหวัด) โดยนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน (ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 8/2502 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2502)
  6. ตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน 2506 จนถึงปัจจุบัน อำนาจสอบสวนเป็นของตำรวจฝ่ายเดียว (ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2506 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2509 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2509)
- สำหรับการชันสูตรพลิกศพนั้น ตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอาจแบ่งแยกได้ 2 ประเภท คือ การชันสูตรพลิกศพสามัญ ซึ่งหมายความถึง

¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การปฏิรูประบบชันสูตรพลิกศพ แนวคิดเชิงระบบ," ใน วิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติยาและกฎหมายชันสูตรพลิกศพ, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546), หน้า 35.

² กรมการปกครอง, "การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับอำนาจสอบสวน," วารสารมหาดไทย 1,14 (ปีกร์หลังกรกฎาคม 2519): 4.

การตรวจศพเพื่อหาสาเหตุของการเสียชีวิตตามปกติใช้สำหรับกรณีการตายโดยฆ่าตนเองหรือถูกผู้อื่นทำให้ตาย และการชันสูตรพลิกศพวิสามัญ อันหมายความว่า การตรวจศพและหรือการไต่สวนการตายเพื่อหาสาเหตุของการเสียชีวิตที่มีไขปกติ³ ซึ่งพบว่าใช้กับกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ดังนั้น ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะกระบวนการชันสูตรพลิกศพวิสามัญซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจและได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนและวิธีการมาหลายครั้งตามลำดับดังนี้

2.1.1 พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2457

พระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2457 ได้กำหนดให้การชันสูตรพลิกศพที่การตายเกิดจากการฆาตกรรมอันเป็นวิสามัญ ซึ่งหมายความว่าผู้ตายตายด้วยเจ้าพนักงานฆ่าตายในเวลากระทำการตามหน้าที่ กระทำโดยบุคคลกลุ่มเดียวกับที่มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพที่การตายเกิดจากการฆาตกรรมอันเป็นวิสามัญ ซึ่งหมายถึงการตายโดยฆ่าตนเองหรือผู้อื่นฆ่าให้ตาย อันได้แก่ กรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่ซึ่งพบศพ กำหนดคนใดคนหนึ่งในพื้นที่ และแพทย์ประจำตำบลหรือเจ้าบ้านคนใดคนหนึ่งในพื้นที่ แต่ถ้าเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่หรือสมุหเทศาภิบาลผู้สำเร็จราชการมณฑลหรือผู้ว่าราชการเมืองเห็นว่าควรที่จะจัดการโดยพิเศษก็จะตั้งคณะผู้ทำการชันสูตรพลิกศพเฉพาะเรื่องจำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากรมหรือกองที่พนักงานทำให้ตาย ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกและตั้ง และข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการซึ่งเจ้ากระทรวงยุติธรรมเลือกและตั้ง การชันสูตรพลิกศพนั้นเป็นไปตาม มาตรา 9 , 10 และเมื่อชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ให้รีบรายงานเสนอต่อผู้สำเร็จราชการมณฑลภายใน 7 วัน แล้วผู้สำเร็จราชการมณฑลจะมีคำสั่งคดีเรื่องนั้น โดยอนุมัติเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ต่อไป

ดังนั้น การชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมตามกฎหมายเดิมนี้อาจไม่มีการไต่สวนการตายโดยศาล เพียงแต่ให้มีข้าราชการฝ่ายตุลาการไปร่วมในการชันสูตรพลิกศพเท่านั้น

---

³ วันชัย สร้อยทอง, "การดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ," เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรอัยการผู้ช่วยภาควิชาการ พ.ศ. 2548 สำนักงานอัยการสูงสุด. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

2.1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 3)

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 150⁴ ก็ได้กำหนดให้ความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่จะต้องมีการชันสูตรพลิกศพร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ แพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น และผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้นซึ่งท้องที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพอยู่ในเขต และการชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรมช่วงเวลานี้ไม่มีการไต่สวนการตายโดยศาล และมีข้อสังเกตว่าบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

แต่อย่างไรก็ดี การกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพวิสามัญดังกล่าวกระทำโดยพนักงานสอบสวน แพทย์ และผู้พิพากษานั้น ได้มีข้อโต้แย้งว่าเป็นการไม่เหมาะสม สรุปได้ดังนี้⁵

ก. การชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญ แม้จะให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นฝ่ายยุติธรรมเข้าไปร่วมในการชันสูตรอันเป็นหลักประกันในความถูกต้องและยุติธรรมนั้นในทางปฏิบัติไม่เกิดผลเท่าที่ควร เพราะเมื่อมีการแจ้งว่าเกิดการตายขึ้น กว่าผู้พิพากษาและแพทย์จะไปถึง สภาพของศพมักจะถูกจัดไว้ในสภาพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง อันเชื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานผู้ก่อให้เกิดการตาย บางครั้งก็เฝ้าเพื่อยากแก่การชันสูตร

ข. การชันสูตรพลิกศพโดยมีผู้พิพากษาไปร่วมชันสูตรนั้นไม่มีผลในทางคดีมากนัก เพราะคณะกรรมการผู้ทำการชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมมีหน้าที่แสดงความเห็นแต่เพียง

⁴ มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้

ถ้าความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานในขณะปฏิบัติราชการตามหน้าที่ การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยผู้พิพากษานายหนึ่งของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ทำการชันสูตรนั้นอยู่ในเขต

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ชันสูตรไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

⁵ ฤพล พลวัน, "การชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรม," วารสารอัยการ 3,33 (กันยายน 2523): 25.

เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ใครเป็นผู้ทำให้ตาย ไม่ได้ชี้ความผิด และขอบแห่งการกระทำของเจ้าพนักงานผู้กระทำให้ตาย

ค. การให้ผู้พิพากษาซึ่งจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีในกรณีที่อาจมีการฟ้องเจ้าพนักงานผู้ก่อให้เกิดความตายไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ก็เท่ากับให้ยอมรับสภาพข้อเท็จจริงบางอย่างไว้ล่วงหน้าอาจทำให้เกิดการโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งได้ และทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในสถาบันศาล

2.1.3 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2496 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2496)

ในกฎหมายฉบับนี้การชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรมมีการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการใช้บุคคลากรทางด้านสาธารณสุข กล่าวคือ ถ้าแพทย์ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ นอกจากนี้คงเป็นไปตามกฎหมายเดิมโดยไม่ปรากฏเหตุผลของการแก้ไขในราชกิจจานุเบกษา

2.1.4 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2499)

กฎหมายฉบับนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเหตุแห่งการชันสูตรพลิกศพวิสามัญจากเดิมที่กำหนดว่าเป็นกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ไปเป็น ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และแก้ไขเพิ่มเติมกรณีการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้มีการชันสูตรพลิกศพเป็นพิเศษเพิ่มขึ้นอีกกรณีหนึ่งด้วย ซึ่งโดยสาระสำคัญได้เน้นหนักในเรื่องการอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เป็นเงื่อนไขพิเศษ ส่วนการกระทำของเจ้าพนักงานจะเป็นการกระทำตามหน้าที่หรือเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากที่จะต้องทำการสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณี⁶ โดยบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพทั้งสองกรณีดังกล่าวคือ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ อนามัยจังหวัดหรือแพทย์ประจำศาลาหรือแพทย์ประจำ

⁶ วันชัย สร้อยทอง, "การดำเนินการเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ," เอกสารประกอบการบรรยายเอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรอัยการผู้ช่วยภาควิชาการ พ.ศ. 2548 สำนักงานอัยการสูงสุด. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

โรงพยาบาล หากบุคลากรทางการแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่
กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

นอกจากนี้ กฎหมายใหม่ได้เพิ่มเงื่อนไขให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชั้นสูตร
พลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้ทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ไต่สวน
การตาย กล่าวคือ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนชั้นสูตร
พลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการจะทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้น
อยู่ให้ไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใดและถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย
ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ และในการไต่สวนดังกล่าว
ได้บังคับให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวน
ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และยังบังคับให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนให้ สามี ภรรยา
ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย คนใดคนหนึ่งทราบเท่าที่จะทำได้
ด้วย และพนักงานอัยการจะนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวมาสืบ นอกจากนี้
นับแต่ศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนจนถึงเวลาก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี
ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล
ขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วยในการนี้บุคคลดังกล่าว
มีสิทธิแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินการแทนได้อย่างไรก็ดี เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่ง
ความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม หรือเรียกพยานอื่นมาสืบก็ได้
คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณา
พิพากษาคดีของศาล หากพนักงานหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวแก่การตายนั้น
เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้แก่
พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี

มีข้อสังเกตว่ากฎหมายฉบับนี้ ได้ทำให้การชันสูตรพลิกศพในกรณีการตายเกิดขึ้น
โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และกรณีการตายในระหว่างอยู่
ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ มีความโปร่งใสมากขึ้น
เพราะมีการดำเนินการที่เปิดเผยในศาล โดยมีได้กำหนดให้ผู้พิพากษาร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ
วิสามัญอย่างเดิม แต่กำหนดเพิ่มเติมให้ศาลเป็นผู้ไต่สวนการตายแทนบทบาทเดิม และเป็น
ครั้งแรกที่พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการทำให้การชันสูตรพลิกศพมีความโปร่งใส
โดยเพิ่มเติมบทบาทให้พนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบสำนวนชั้นสูตรพลิกศพวิสามัญ และ
ทำคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนการตาย เช่นเดียวกับการเปิดโอกาส
ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ตายได้มีโอกาสตรวจสอบในการไต่สวนในชั้นศาล เป็นการพัฒนาการ

ครั้งแรกที่สะท้อนให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิในชีวิตของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำของเจ้าพนักงาน⁷

มีผู้ให้ความเห็นว่าเหตุที่เปลี่ยนจากการให้ผู้พิพากษาไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพ มาใช้วิธีการไต่สวนในศาลในคดีวิสามัญฆาตกรรม สรุปได้ดังนี้⁸

ก. การไต่สวนในศาลเป็นการกระทำที่เปิดเผยม ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้ และทำให้แน่ใจว่าได้ผ่านการพิจารณาจากสถาบันยุติธรรมทางศาล

ข. เปิดโอกาสให้ญาติผู้ตายได้ใช้สิทธิซักถามพยานหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานอัยการนำเข้าสู่ศาล และมีสิทธิอ้างพยานหลักฐานเข้านำเสนอด้วย อันเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

2.1.5 ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 333 พ.ศ.2515 (แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515)

มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการชั้นสูตรพลิกศพและการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรมโดยนำวิธีการชั้นสูตรพลิกศพทำนองเดียวกับ มาตรา 150 ดั้งเดิมมาใช้ ซึ่งให้มีเจ้าหน้าที่ 3 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ออามัยจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หากบุคลากรทางการแพทย์ดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล และพนักงานอัยการนายหนึ่งซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ร่วมกันชันสูตรพลิกศพในกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ กล่าวได้ว่า มีการเพิ่มบทบาทของพนักงานอัยการให้เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพในกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่เป็นครั้งแรก และที่สำคัญคือ ได้ตัดกระบวนการไต่สวนการตายโดยศาลออกทั้งหมด โดยให้เหตุผลในประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ว่า ในขณะที่

⁷ วินัย ดำรงค์มิ่งคลกุล, "พนักงานอัยการกับการชันสูตรพลิกศพ," บทบัญญัติ 60,3 (กรกฎาคม 2547): 80.

⁸ กุลพล พลวัน, "การชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรม," วารสารอัยการ 3,33 (กันยายน 2523): 26.

ภาระของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก ตลอดทั้งวิธีการชั้นสูตรพลิกศพก็ไม่สะดวกและเหมาะสม สมควรแก้ไขกรณีดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ดี มีผู้ให้ความเห็นว่าเหตุผลที่เปลี่ยนจากวิธีการไตสวนในศาลมาใช้วิธีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว สรุปได้ดังนี้⁹

ก. ประสงค์จะให้พนักงานอัยการได้มีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ และในฐานะที่อัยการเป็นคนกลางก็ย่อมจะทำให้ประชาชนได้มีความมั่นใจว่าการดำเนินงานของพนักงานสอบสวนนั้นมีคนกลางคอยตรวจสอบให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน

ข. การให้อัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพตั้งแต่ระยะแรกนี้ทำให้ทุกอย่างเป็นไปได้โดยรวดเร็ว นอกจากนั้นวิธีการไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของศาล ความจริงก็ได้เกิดผลแตกต่างจากวิธีที่ให้อัยการเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ เพราะการไตสวนของศาลก็คงชี้แต่เพียงว่าการตายนั้นเกิดขึ้นจากอะไร ไม่อาจชี้ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำ และในที่สุดต้องส่งเรื่องกลับมายังพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอีกนั่นเอง

ค. การไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของศาลเป็นวิธีการที่ล่าช้า เนื่องจากมีวิธีการที่ให้ญาติผู้ต้องหาร้องต่อศาลได้ ซึ่งถ้ามองในอีกด้านหนึ่งวิธีการเช่นว่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจย่อมต้องได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจอย่างมาก เนื่องจากต้องรอผลการวินิจฉัยในที่สุด จนกว่าอัยการจะได้มีคำสั่งเกี่ยวกับคดีนั้น การให้อัยการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก ย่อมทำให้ทราบถึงผลการวินิจฉัยในกรณีที่ว่าการตายเกิดจากการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่อย่างรวดเร็ว (คำชี้แจงของผู้แทนกรมตำรวจในคณะผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ต่อคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการประชุมครั้งที่ 22-23/2517 เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2517)

2.1.6 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2523)

กฎหมายฉบับนี้แก้ไขบุคคลที่จะร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพในกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการหรือตายในระหว่างอยู่ในความ

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26-27.

ควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยได้ตัดบทบาทของพนักงานอัยการ ในการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพวิสามัญดังกล่าวดังกล่าวออก แต่เพิ่มเติมกระบวนการตรวจสอบการใช้ อำนาจของเจ้าพนักงาน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยัง พนักงานอัยการ และเพิ่มกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการ โดย ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ทำคำร้องขอให้ศาลไต่สวน โดยเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติได้ระบุว่า "เนื่องจากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 ได้ยกเลิกความในมาตรา 150 แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 โดยให้เหตุผลว่า วิธีการชันสูตรพลิกศพ ไม่สะดวกและเหมาะสม แต่เมื่อประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ประกาศใช้แล้ว ปรากฏว่าเจ้าพนักงาน ที่มีอำนาจตามกฎหมายบางแห่งได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ เช่น เมื่อยิงราษฎรตายหรือ ทำร้ายราษฎรถึงแก่ความตายแล้วมักจะทำเป็นวิสามัญฆาตกรรม และสรุปสำนวนส่งให้อธิบดี กรมอัยการวินิจฉัยโดยไม่ต้องให้ศาลทำการไต่สวนก่อน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นแก่ผู้ตาย ซึ่งญาติผู้ตายไม่สามารถนำพยานเข้าสืบเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนมากเกินไป"

2.1.7 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542

การชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมที่บัญญัติไว้ในมาตรา 150 ได้มีการ แก้ไขดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง มาตรา 150 วรรคหนึ่งและวรรคสามในเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่ต้อง เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ นอกจากจะต้องใช้แพทย์โดยเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังได้ปรับปรุงการตรวจสอบและถ่วงดุลเสียใหม่ โดยเพิ่มเติมบุคลากรขึ้นอีกสองฝ่ายให้มี อำนาจหน้าที่เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ ได้แก่

ก. พนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

ข. พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่ง ท้องที่ศพนั้นอยู่

เมื่อได้ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวน ชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลให้ไต่สวนการตายต่อไป

ประการที่สอง มาตรา 150 วรรคเจ็ด กำหนดให้การส่งสำเนาคำร้องและแจ้ง กำหนดวันนัดไต่สวนต้องส่งและแจ้งต่อบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคน ให้ทราบโดยเคร่งครัด ได้แก่ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือ

ญาติของผู้ตาย ทั้งนี้ เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพเป็นไปด้วยความโปร่งใส และถูกตรวจสอบได้ โดยผู้เกี่ยวข้องเป็นญาติของผู้ตาย

ประการที่สาม มาตรา 150 วรรคแรก และวรรคสามกำหนดหน้าที่ให้ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพต้องปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขและเงื่อนไขเวลา

ประการที่สี่ บทบาทของพนักงานอัยการได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายประการ ตามมาตรา 150 วรรคหก คือ ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม วรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพทั้งประเภทสามัญและวิสามัญ การทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ การตรวจสอบสำนวนชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา และในชั้นตรวจพิจารณาสำนวนและทำคำร้องขอต่อศาลให้ไต่สวนการตาย พนักงานอัยการจึงมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

เหตุผลของการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวปรากฏตามท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 ว่า “เนื่องจากในทางปฏิบัติ การชันสูตรพลิกศพมักกระทำโดยพนักงานสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบลแทนแพทย์ ซึ่งอาจทำให้ระบบการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติเวชไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยถึงสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั้น อีกทั้งการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายอยู่ในระหว่างความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ยังขาดการตรวจสอบและถ่วงดุลกันของผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพอย่างแท้จริง นอกจากนี้ วิธีการในการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายของบุคคลยังเป็นไปอย่างล่าช้า และมีได้คุ้มครองสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นญาติของผู้ตายอย่างเพียงพอ ฉะนั้น สมควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดตัวบุคคลผู้ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพเสียใหม่ กล่าวคือ ให้พนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แพทย์ประจำโรงพยาบาล และแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัดตามลำดับ และให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพด้วยในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายอยู่ในระหว่างความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ รวมทั้งปรับปรุงวิธีการในการชันสูตรพลิกศพ และการไต่สวนการตายโดยศาล เพื่อให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ

มีประสิทธิภาพ คู่ครองสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นญาติของผู้ตายมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

2.2 หลักกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการดำเนินคดีอาญาทั่วไปและรวมถึงคดีวิสามัญฆาตกรรมด้วย ดังนั้นในหัวข้อนี้จึงจะได้กล่าวถึงบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีวิสามัญฆาตกรรมซึ่งกำหนดไว้ทั้งกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพและกระบวนการสอบสวนคดี นอกจากนี้จะได้กล่าวถึงระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดขึ้นเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการถือปฏิบัติในการชั้นสูตรพลิกศพและการสอบสวนคดี รวมถึงการสั่งคดีวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 หลักกฎหมายในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับคดีวิสามัญฆาตกรรมแบ่งได้เป็นสองส่วนด้วยกัน ดังนี้

ก. กระบวนการชั้นสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตาย

เมื่อมีกรณีที่เจ้าพนักงานได้ฆ่าผู้ตายที่ต่อสู้อัตโนมัติระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ โดยเจ้าพนักงานอ้างการป้องกันตัวโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็จะเข้ากรณีที่ต้องมีการชั้นสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

(1) ผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม ได้กำหนดให้การชั้นสูตรพลิกศพต้องกระทำโดยบุคคลเหล่านี้ "ร่วมกัน" คือ

(ก) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

(ข) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ ถ้าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ หรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์อาสาสมัคร ตามลำดับ

(ค) พนักงานอัยการ

(ง) พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ¹⁰ เหตุที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองที่ประจำอยู่ในท้องที่เกิดเหตุเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้มารู้เห็นเป็นพยานว่าได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนในมาตรา 150 นี้ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ก่อนการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 150 วรรคสอง) ทั้งนี้เพื่อให้ญาติของผู้ตายมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานว่าได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

หากมีเหตุจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตาย เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งศพทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์เพื่อผ่าศพได้ (มาตรา 151)

(2) วิธีการชันสูตรพลิกศพ

เมื่อเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพได้ตรวจศพแล้ว เจ้าพนักงาน ก็จะช่วยกันบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันทีและแพทย์จะทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ โดยรายงานดังกล่าวถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 150 วรรคหนึ่ง) นอกจากนี้ เจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพจะต้องทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ใครเป็นผู้กระทำให้ตาย (มาตรา 154) และกรณีมีการส่งศพหรือบางส่วนของศพไปให้แพทย์ผ่าศพด้วย

เมื่อแพทย์ทำการผ่าศพแยกธาตุแล้วเสร็จก็ต้องทำรายงานถึงสภาพของศพหรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมทั้งความเห็นในเรื่องนั้น แสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้ และลงวันเดือนปีและลายมือชื่อในรายงาน แล้วจัดการส่งไปยังเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 152) จากนั้นพนักงานสอบสวนจะนำเอกสารหลักฐานต่างๆ ดังกล่าวรวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่จำเป็น รวมเข้าเป็นสำนวนชันสูตรพลิกศพ และต้องส่งสำนวนนี้ไปยังพนักงานอัยการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสอง

เมื่อพนักงานอัยการท้องที่ที่รับสำนวนการชันสูตรพลิกศพมาจากพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลไต่สวนและทำคำสั่งโดยมาตรา 150 วรรคห้า กำหนดกรอบระยะเวลาของการสั่งคดีว่า เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้ว พนักงานอัยการจะมีระยะเวลาพิจารณาถึงความสมบูรณ์ต่างๆ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวนในการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ฯลฯ หากมีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน

ในการไต่สวนของศาลดังกล่าว จะต้องมีการปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาล และพนักงานอัยการต้องดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลส่งสำเนา คำร้องและแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายตามลำดับอย่างน้อยหนึ่งคนเท่าที่จะทำได้ทราบก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และในวันนัดไต่สวนพนักงานอัยการจะนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานหลักฐานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งทนายความดำเนินการแทนได้ หากไม่มีทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลดังกล่าวเข้ามาในคดีให้ศาลตั้งทนายความขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทนายความฝ่ายญาติผู้ตาย

นอกจากนี้หากศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบก็ได้ และศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการไต่สวนและทำคำสั่ง แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิญาติของผู้ตายที่ยื่นคำร้องเข้ามาในการไต่สวนดังกล่าวข้างต้นที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญอื่นมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

เมื่อศาลไต่สวนเสร็จแล้วก็จะทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ใครเป็นผู้กระทำให้ตาย และวินิจฉัยว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายหรือไม่ แต่จะไม่สั่งว่าการกระทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายเป็นความผิด

ทางอาญาหรือไม่ เพราะไม่ใช่การวินิจฉัยคำฟ้องทางอาญา¹¹ ซึ่งคำสั่งของศาลดังกล่าวจะเป็นที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น (มาตรา 150 วรรคสี่) เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้วก็จะส่งสำนวนมาให้พนักงานอัยการ จากนั้นพนักงานอัยการก็จะส่งมาให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ความผิดเกิดทำการสอบสวนต่อไป

มีข้อสังเกตว่าการไต่สวนการตายเป็นกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่า การตายของบุคคลโดยผิดธรรมชาติหรือในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงานนั้นมีสาเหตุการตายอย่างไร ดังนั้นจึงมิใช่การดำเนินคดีอาญาโดยตรงของความผิดที่ทำให้ผู้นั้นตายหรือความผิดที่ผู้ตายได้กระทำความผิด แต่เมื่อศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่าเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมาย ก็จะเริ่มดำเนินคดีต่อไปยังพนักงานสอบสวนและศาลที่มีเขตอำนาจเหนือความผิดที่ทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย¹²

ข. กระบวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและสำนวนการไต่สวนของศาลดังกล่าวข้างต้นคืนจากพนักงานอัยการแล้ว และตามสำนวนทั้งสองสำนวนดังกล่าวปรากฏว่าความตายเกิดขึ้นโดยการฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย ก็ให้นำสำนวนทั้งสองสำนวนดังกล่าวประกอบเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมและสำนวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนวนคดีที่กล่าวหาว่าผู้ตายกับพวกพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน โดยการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมอาจกระทำโดยพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน มาตรา 18 หรือมาตรา 19 ซึ่งอาจเป็นคนละคนและคนละแห่งกับพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพก็ได้ และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีเสร็จแล้วก็จะส่งสำนวนการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรมและสำนวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้องไปยังพนักงานอัยการผู้ที่มีอำนาจสั่งคดีต่อไป

ค. การสั่งคดีวิสามัญฆาตกรรม

¹¹ สนิท สนั่นศิลป์, "วิสามัญฆาตกรรม," อัยการนิเทศ 46, 4 (2527): 559.

¹² ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547), หน้า 321.

การสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคท้าย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานเช่นเดียวกับการชั้นสูตรพลิกศพวิสามัญฆาตกรรมตามมาตรา 150¹³ ส่วนจำนวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในอำนาจการสั่งคดีของพนักงานอัยการแห่งท้องที่ตามปกติ แต่อย่างไรก็ดี มีระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดไว้ว่า ให้พนักงานอัยการที่ได้รับสำนวนคดีดังกล่าวขอพิจารณาเพื่อรอผลการสั่งคดีสำนวนหลักของอัยการสูงสุดก่อน จึงจะทำการสั่งคดีได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผลของสำนวนทั้งสองมีความสัมพันธ์กันและมีเอกภาพในการดำเนินคดี ซึ่งหากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ตายกระทำความผิดฐานฆ่าหรือพยายามฆ่าเจ้าพนักงานและความผิดฐานอื่นๆ จริง ก็จะต้องออกคำสั่งให้ยุติการดำเนินคดี เนื่องจากผู้ตายถึงแก่ความตายไปแล้ว โทษเป็นอันระงับและสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปด้วย แต่หากเห็นว่าผู้ตายมิได้กระทำความผิดก็จะออกคำสั่งไม่ฟ้อง

2.2.2 ระเบียบปฏิบัติและข้อบังคับในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

นอกจากหลักกฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมแล้ว องค์การที่มีบทบาทและอำนาจในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมยังได้มีระเบียบปฏิบัติในการดำเนินคดีแต่ละขั้นตอนด้วย ดังนี้

ก. ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543

ระเบียบดังกล่าวจะกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการคดีชั้นสูตรพลิกศพทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อประสานงานกรณีที่พนักงานอัยการต้องเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ และเน้นย้ำว่าการชั้นสูตรพลิกศพเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษเพื่อคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นญาติของผู้ตายหรือเจ้าพนักงานรวมทั้งการดูแลสิทธิของบุคคลดังกล่าวในการไต่สวนการตาย ชักถามพยานและการนำสืบพยาน ไม่ว่าจะโดยตนเองหรือโดยทนายความของบุคคลนั้นและต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด (ข้อ 9) และกำหนดว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติให้ถูกต้องตาม

¹³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), หน้า 338.

กฎหมาย และในการชันสูตรพลิกศพกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หากพนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการบันทึกไว้ในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพ แล้วรายงานต่อผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการคดีชันสูตรพลิกศพ เพื่อแจ้งไปยังผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี (ข้อ 10) นอกจากนี้ยังกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพและตรวจสอบการปฏิบัติงานร่วมกับพนักงานสอบสวน กรณีรวมถึงกำหนดเอกสารหลักฐานที่จะต้องมีในสำนวนการชันสูตรพลิกศพด้วยซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดสำหรับบางประเด็นในบทต่อไป

ข. ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ.2547

ระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดฉบับนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับคดีวิสามัญฆาตกรรมโดยไว้สี่ประการด้วยกัน ดังนี้

ประการแรกได้กล่าวถึงบทบาทของพนักงานอัยการกับคดีวิสามัญฆาตกรรมโดยกำหนดว่า เนื่องจากการคุ้มครองสิทธิบุคคลทุกฝ่ายในคดีวิสามัญฆาตกรรมเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จักอำนวยความสะดวก และก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคม พนักงานอัยการต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่ายในคดีดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นผู้ถูกกระทำหรือเจ้าพนักงาน โดยเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพรวมทั้งการไต่สวนการตายให้เป็นไปตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ

ประการที่สองได้อธิบายความว่า คดีวิสามัญฆาตกรรมที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนต้องออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสามนั้น หมายความว่าคดีที่ความตายเกิดขึ้นโดยผู้กระทำมีเจตนาฆ่าเท่านั้น (ข้อ 89)

ประการที่สาม ได้กำหนดเกี่ยวกับการสั่งคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีวิสามัญฆาตกรรมว่า ให้พนักงานอัยการออกคำสั่งคดีที่ราษฎรถูกกล่าวหาว่าพยายามฆ่าเจ้าพนักงานจนกว่าอัยการสูงสุดจะมีคำสั่งในคดีวิสามัญฆาตกรรมที่เกี่ยวข้องพันกันเสียก่อน (ข้อ 90)

ประการสุดท้าย ได้กำหนดให้มีการรายงานผลคดีวิสามัญฆาตกรรมโดยกำหนดให้พนักงานอัยการรายงานผลคดีของคดีวิสามัญฆาตกรรมที่อัยการสูงสุดสั่งฟ้องและคัดสำเนาคำพิพากษาทุกระยะส่งสำนักงานอัยการสูงสุด (ข้อ 91)

ค. ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 10 ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2543

กำหนดวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการประสานงานกับแพทย์และเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ การจัดการเกี่ยวกับศพ รายละเอียดและเอกสารที่ต้องมีในสำนวนชันสูตรพลิกศพ รายละเอียดของระเบียบข้อที่ล้าคณมีดังนี้

(1) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนรับแจ้งการตายแล้วต้องบันทึกการรับแจ้งลงในรายงานประจำวันไว้ แล้วรีบไปยังที่พบศพเพื่อดำเนินการรักษาศพ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอยอันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการจนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น (ข้อ 4)

(2) ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการ (ผ่านศูนย์อำนวยการชันสูตรพลิกศพ ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2543) และพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ตำแหน่งระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ (ข้อ 5)

(3) สำนวนชันสูตรพลิกศพประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ (ข้อ 9)

(ก) รายงานการสอบสวนแสดงถึงว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้ระบุว่าใครหรือสงสัยว่าใคร เป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

(ข) คำให้การพยานซึ่งเป็นสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ญาติของผู้ตาย หรือพยานอื่นที่รู้เห็นการกระทำ สาเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

(ค) บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ แผนที่เกิดเหตุ รวมทั้งรายงานการตรวจพิสูจน์ร่องรอยหลักฐาน ตลอดจนบันทึกการสอบสวนแสดงรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพ

(ง) รายงานการชันสูตรพลิกศพ แสดงถึงสภาพของศพ เศษ หรือส่วนของศพ ตามที่พบเห็นหรือที่ปรากฏจากการตรวจ พร้อมความเห็น

(จ) ภาพถ่ายศพหรือส่วนของศพ สถานที่ที่พบศพตลอดจนสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

(ฉ) พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ตาย

(4) ห้ามเจ้าพนักงานหรือผู้ควบคุมผู้ทำให้ตายทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่จะบันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นมอบให้พนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพพร้อมเข้าไปในสำนวนเพื่อดำเนินการต่อไป (ข้อ 12)

ง. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ.2543

ข้อบังคับดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) กำหนดความหมายของพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งจะต้องร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและแพทย์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม ว่าหมายความถึงตำแหน่งใดบ้าง (ข้อ 3)

(2) กำหนดว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถเข้าไปร่วมให้คำปรึกษาหรือให้คำแนะนำแก่พนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ หรือมอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่กำหนดปฏิบัติหน้าที่ให้คำแนะนำแทนตนได้ เมื่อเห็นว่าความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจหรือสะท้อนขวัญของประชาชน หรืออาจกระทบต่อความสำคัญระหว่างประเทศ แต่การลงชื่อในรายงานการชันสูตรพลิกศพให้เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองผู้ทำหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพเช่นเดิม เว้นแต่ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดประสงค์จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนก็ให้แจ้งพนักงานฝ่ายปกครองผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพนั้นทราบโดยพลัน กรณีเช่นนี้ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงชื่อร่วมในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน (ข้อ 6)

(3) กำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพเมื่อไปถึงสถานที่เกิดเหตุ ดังนี้ (ข้อ 9)

(ก) ตรวจสอบว่า ผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพมีครบถ้วนและถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้ร่วมปรึกษาหารือข้อยุติร่วมกันก่อน

(ข) บันทึกภาพผู้ตายตามสภาพที่พบครั้งแรกพร้อมสิ่งของ และสถานที่บริเวณข้างเคียง หรือร่องรอยที่ปรากฏต่างๆ

(ค) ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพพร้อมสภาพศพและวัตถุสิ่งของต่างๆ โดยละเอียด และบันทึกลงในแบบการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

(ง) ทำแผนที่ที่เกิดเหตุ

(จ) ร่วมพิจารณาการทำแผนที่ที่เกิดเหตุกับผู้ชันสูตรพลิกศพอื่น

(ฉ) ร่วมตรวจสอบสิ่งของ อาวุธ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นๆ ของคนตาย หรือที่พบศพในสถานที่เกิดเหตุ

(ช) ร่วมทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพกับผู้ชันสูตรพลิกศพอื่นๆ เพื่อแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ตามแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน ให้พิจารณาทุกประเด็นอย่างละเอียดรอบคอบก่อนทำความเข้าใจร่วมกันเนื่องจากผู้ที่ทำการชันสูตรพลิกศพอาจถูกเรียกเป็นพยานในชั้นการไต่สวนของศาล หรืออาจตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ เสร็จแล้วให้สำเนารายงานการชันสูตรพลิกศพดังกล่าวรายงานผู้บังคับบัญชา และกระทรวงมหาดไทย

(4) กรณีที่มีความเห็นไม่ตรงกันและไม่อาจลงชื่อในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนได้ ให้บันทึกความเห็นแย้งไว้ในบันทึกผู้ชันสูตรพลิกศพมอบให้พนักงานสอบสวนชุดหนึ่ง พร้อมบันทึกให้ทราบว่ามีความเห็นแย้งไว้ในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน (ข้อ 11)

จ. คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 145/2500 เรื่อง ระเบียบวิธีการชันสูตรพลิกศพ (ลงวันที่ 24 มีนาคม 2500)

คำสั่งกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้เป็นการวางระเบียบวิธีการชันสูตรพลิกศพเพื่อให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพถือปฏิบัติ โดยคำสั่งในข้อที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมมีดังนี้

(1) เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งความว่ามีบุคคลใดตายอันจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ถ้าผู้รับแจ้งไม่ใช่พนักงานสอบสวน ให้รีบแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนในท้องที่ศพอยู่ทราบทันที

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนแล้วแต่กรณีดำเนินการรักษาศพตลอดจนวัตถุร่องรอยอันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการจนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะเสร็จ

ให้พนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนบันทึกการรับแจ้งความไว้แล้ว รับผิดชอบให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยไม่ชักช้า และเป็นผู้แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ การสอบสวนให้ปรากฏถึงชื่อสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลของผู้ตาย เท่าที่จะทราบได้ (ข้อ 5)

(2) ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันว่าด้วยการสอบสวนมาใช้แก่การชันสูตรพลิกศพ โดยอนุโลม ส่วนงานชันสูตรพลิกศพประกอบด้วยแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพ และบันทึกการสอบสวนดังนี้

(ก) บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรแสดงถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็น หรือตามที่ปรากฏจากการตรวจ ถ้ามีบาดแผลหรือร่องรอยหลักฐานแสดงการตายปรากฏอยู่ ก็ต้องบันทึกไว้โดยละเอียดด้วย

(ข) บันทึกการสอบสวนประกอบการชันสูตรพลิกศพ เพื่อทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และแสดงถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้ทราบว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

การสอบสวนให้ปรากฏถึงชื่อสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลของผู้ตายเท่าที่จะทราบได้

การทำบันทึกการสอบสวนนี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้ชันสูตรพลิกศพ จดปากคำพยานผู้รู้เห็น บันทึกร่องรอยหลักฐาน แฉกที่เกิดเหตุ หรือกระทำการเพื่อพิสูจน์ร่องรอยหลักฐานตลอดจนบันทึกการสอบสวนรวบรวมเป็นหลักฐานแสดงรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพไว้

(ค) ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่ามีใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ (ข้อ 7)

(3) ในกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายหรือผู้ควบคุมทำหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ และห้ามมิให้บันทึกคำพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นไว้แต่จะบันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นมอบให้ผู้ชันสูตรพลิกศพรวมเข้าสำนวนไว้เพื่อดำเนินการต่อไป (ข้อ 10)

(4) การทำสำนวนชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันเริ่มทำการชันสูตร ถ้าหากไม่อาจทำให้ทันตามกำหนดได้ ให้ขอขยายกำหนดเวลาไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับในจังหวัดส่วนภูมิภาค หรือผู้บังคับการตำรวจสำหรับจังหวัดพระนคร

และจังหวัดธนบุรีแล้วแต่กรณี โดยให้แสดงเหตุขัดข้องไปด้วย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้บังคับการตำรวจ แล้วแต่กรณี พิจารณานุมัติเป็นคราวๆ ไปคราวละไม่เกิน 15 วัน (ข้อ 13)

(5) ในกรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะความตายนั้นจะเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาหรือไม่ ให้ส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่มีการชันสูตรพลิกศพนั้น (ข้อ 14 ค.)

(6) เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานอัยการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้พนักงานอัยการส่งสำนวนการไต่สวนของศาลพร้อมด้วยสำนวนชั้นสูตรพลิกศพไปยังหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ เพื่อดำเนินการต่อไปตามกรณี (ข้อ 15)

(7) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพได้รับสำนวนการไต่สวนของศาลและสำนวนชั้นสูตรพลิกศพจากพนักงานอัยการแล้ว ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาทุกกรณี ให้นำสำนวนการไต่สวนของศาลและสำนวนชั้นสูตรพลิกศพประกอบเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งแห่งสำนวนการสอบสวนความผิดอาญาฐานฆ่าคนตาย (ข้อ 16 ข.)

2.2.3 ตัวอย่างคดีวิสามัญฆาตกรรม

ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงตัวอย่างคดีวิสามัญฆาตกรรมที่เคยเกิดขึ้นและผลกระทบที่ตามมา กล่าวคือ

เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ได้มีกรณีการทำวิสามัญฆาตกรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยิงผู้ต้องหาหาคดียาเสพติดตายรวม 6 ศพ ที่อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยคดีดังกล่าวได้ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางถึงความไม่ชอบมาพากลที่เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้งหมดได้แล้วและพาออกมาจากบ้านที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจกลับนำผู้ต้องหาทั้งหมดย้อนกลับไปค้นหาอาวุธที่ซ่อนอยู่บนบ้านอีก เมื่อเข้าไปในบ้านที่เกิดเหตุแล้วได้เกิดเหตุการณ์ยิงต่อสู้กันขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มผู้ต้องหา ผลปรากฏว่ากลุ่มผู้ต้องหาเสียชีวิตทั้งหมด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าขณะที่พาผู้ต้องหาเข้าไปค้นอาวุธที่ซ่อนอยู่ ผู้ต้องหาจำนวนหนึ่งได้คว้าอาวุธปืนมาต่อสู้ และบางคนได้ทำร้ายและแย่งอาวุธปืนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องยิงตอบโต้เพื่อป้องกันตัว เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาทั้งหมดถึงแก่ความตาย และต่อมาได้มีการเสนอสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการประจำ

ศาลแขวงสุพรรณบุรี เพื่อยืนยันคำร้องต่อศาลแขวงให้ทำการไต่สวนตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

พนักงานอัยการได้มีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมหลายประเด็น เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าความตายของผู้ต้องหาเกิดขึ้นเพราะเหตุใด เพื่อจะได้นำพยานหลักฐานมานำสืบในศาลที่ทำการไต่สวนต่อไป พนักงานสอบสวนได้โต้แย้งการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการตามมาตรา 150 ว่าพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้หรือไม่ และกระทรวงมหาดไทยได้เสนอเรื่องไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความ

ในที่สุดคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นว่า พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ พนักงานอัยการจึงได้มีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมต่อไป และพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งแล้ว อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงว่าได้มีการพยายามที่จะรักษาสีทริชของผู้ต้องหาที่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจฆ่าตาย โดยอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยใช้ระบบการคานอำนาจระหว่างพนักงานอัยการและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ต่อมามาตรา 150 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2542 จึงได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ¹⁴

นอกจากนี้ เนื่องจากคดีดังกล่าวเป็นที่สนใจแก่ประชาชนและสื่อมวลชนเป็นอย่างมาก ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 20 ปีที่ 1 ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2540 ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อดำเนินการสอบสวนศึกษาคดีดังกล่าว คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนศึกษาคดีคนร้าย 6 คน ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งถูกเจ้าพนักงานตำรวจฆ่าในระหว่างควบคุม ได้ทำการศึกษาและรายงานผลการพิจารณาต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้ตั้งข้อสังเกตของคณะกรรมการประกอบการรายงานหลายประการ ดังนี้

ก. ในปัจจุบันอำนาจและความรับผิดชอบในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพอยู่ที่พนักงานสอบสวนฝ่ายเดียว ดังนั้นหากเกิดกรณีวิสามัญฆาตกรรมขึ้น พนักงานสอบสวนที่จะเข้า

¹⁴ กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: เคซีกรุ๊ป, 2543), หน้า 153.

มาทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ก็คือ พนักงานสอบสวนในท้องที่นั้น ซึ่งอาจจะมี ความเกี่ยวพัน ความผูกพันอยู่กับเจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำวิสามัญฆาตกรรมควรมีการแก้ไขกฎหมาย แก้ไขระเบียบปฏิบัติของกรมตำรวจหรือข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้ความรับผิดชอบในการ ทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพโดยให้มีเจ้าพนักงานฝ่ายอื่นหรือบุคคลอื่นนอกจากพนักงานสอบสวนใน ท้องที่เข้าร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพ อาทิ พนักงานฝ่ายปกครอง พนักงานอัยการ หรือพนักงาน สอบสวนจากส่วนกลาง (กรมตำรวจ)

ข. บุคคลที่จะทำการตรวจศพโดยละเอียดจะต้องเป็นแพทย์ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติเวชโดยตรง หากท้องที่ใดไม่มีก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลได้ สำนวนชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนนั้น จะต้องมียางานการตรวจศพโดยละเอียดของ แพทย์ดังกล่าวนี้ประกอบไว้เป็นส่วนหนึ่งในสำนวนของพนักงานสอบสวนเสมอ

ค. เห็นควรให้กรมตำรวจยกระดับหน่วยงานสถาบันนิติเวชวิทยา ซึ่งมีภารกิจใน การตรวจศพทางนิติเวช อันจะมีผลทำให้สามารถขยายระบบงานนิติเวชออกไปยังส่วนภูมิภาค ได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเท่าเทียมกันระหว่างกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัด

ง. ระยะเวลาที่กำหนดในการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนกับ การตรวจศพของแพทย์นั้น มิได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ควรกำหนดไว้ด้วยว่าจะต้องกระทำให้เสร็จ ลื่นภายในระยะเวลาเท่าใด

จ. ในแต่ละขั้นตอนของการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพนั้น ไม่ว่าจะป็นชั้นพนักงาน สอบสวน ชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาล กฎหมายต้องกำหนดไว้ว่าจะต้องแจ้งให้ญาติพี่น้องของ ผู้ตายได้รับทราบด้วย

ฉ. การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ เนื่องจากการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพเป็นการ ดำเนินการของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเท่านั้น การยื่นคัดค้านหรือขอถามค้านใน ศาล กฎหมายเขียนไว้ค่อนข้างจำกัดให้มีเฉพาะสามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบ ธรรมหรือผู้อนุบาลถึงจะยื่นคัดค้านเข้ามาขอถามค้านได้ ควรเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หรือ หน่วยราชการอื่นเข้ามายื่นคัดค้านหรือถามค้านในศาลได้ เพื่อถ่วงดุลไว้ด้วย อาทิ เจ้าพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือสภาพนาความ

ช. การเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของศพก่อนที่จะทำการ ชั้นสูตรพลิกศพ จะกระทำไม่ได้โดยเด็ดขาด ควรจะออกกฎหมายบังคับไว้

ซ. องค์คณะของผู้พิพากษาที่ไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ ปัจจุบันใช้เพียง 1 ท่าน ควรที่จะปรับปรุงให้มีผู้พิพากษาสมทบเพิ่มอีก 1 ท่าน โดยเป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ความชำนาญทาง สาขานิติเวชโดยเฉพาะ

ฉ. สถานที่เกิดเหตุเป็นส่วนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานทางคดีชั้นสูงศาล ดังนั้น สมควรที่พนักงานสอบสวนต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเดิมเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายวิทยาการมาตรวจสอบพิสูจน์เสียก่อน

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนศึกษาคดีคนร้าย 6 คน จังหวัดสุพรรณบุรี ถูกเจ้าพนักงานตำรวจฆ่าในระหว่างอยู่ในความควบคุม ได้ขอรายงานผลการสอบสวนศึกษา และพิจารณาพร้อมกับแนวทางแก้ไขมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบด้วยและแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไป

2.3 การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมมีหลายประการ ทั้งในเรื่องของการชั้นสูตรพลิกศพที่มีได้มีขั้นตอนของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่เจ้าพนักงานฆ่าผู้ตายโดยอ้างว่าผู้ตายต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานก่อนจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการส่งฟ้องผู้ต้องหาที่เป็นเจ้าพนักงานต่อไป เหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งข้อกังขาของสังคมเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ยุติธรรมว่าผู้ตายจะได้รับความคุ้มครองเพียงใด แต่ทั้งนี้กฎหมายก็ต้องให้ความคุ้มครองและเป็นหลักประกันการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานด้วย การแก้ไขตัวบทกฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อไปจะกล่าวถึงขั้นตอนต่างๆในการปรับปรุงตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรม

2.3.1 ขั้นตอนการปรับปรุงกฎหมาย

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ดำเนินการตามแผนพัฒนากฎหมายของสำนักงานอัยการสูงสุด ประจำปี 2548 โดยจะดำเนินการพัฒนากฎหมายในเรื่อง การร่วมสอบสวนในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งต่อมาได้ปรากฏเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. .... และได้มีการเสนอคณะรัฐมนตรี ผ่านกระทรวงยุติธรรม เพื่อพิจารณา

ก.สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ ดังกล่าว คือ

(1) กำหนดหลักเกณฑ์ว่าเมื่อได้มีการชั้นสูตรพลิกศพในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามวรรคสามของมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว พนักงานอัยการต้องร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง ถ้ามีความจำเป็น

ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้งๆละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

(2) กำหนดหลักเกณฑ์ว่าให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ

เหตุผลที่ต้องมีการตรากฎหมาย เนื่องจากการสอบสวนในคดีชั้นสูตรพลิกศพ และการสอบสวนในคดีที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เป็นคดีที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างสำคัญ พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีโดยไม่มีเจ้าพนักงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมไปร่วมสอบสวนด้วยจนกระทั่งการสอบสวนเสร็จสิ้นอาจทำให้ประชาชนขาดความมั่นใจในความเป็นธรรมของการสอบสวนคดีดังกล่าว จึงสมควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนคดีดังกล่าวด้วย

ข. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ ของสำนักงานอัยการสูงสุด มีดังต่อไปนี้

(1) มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฯ บัญญัติให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ส่วนในกรณีที่มีความตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้วส่งไปยังพนักงานอัยการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบเรื่อง ทั้งสองกรณีดังกล่าวถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้งๆละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ"

(2) มาตรา 4 บัญญัติให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 155/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"การทำสำนวนสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 138 และ

มาตรา 140 ให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ในการนี้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน และอำนาจหน้าที่อื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น”

ค. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา¹⁵

(1) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีข้อสังเกตว่า สาระสำคัญของข้อแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีนี้ คือ การให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพและสอบสวนในกรณีการตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย สมควรที่จะแก้ไขข้อความ “การร่วมสอบสวนในจำนวนชันสูตรพลิกศพ” ให้ตรงกับสาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ขอแก้ไข

(2) สำนักงานศาลยุติธรรม เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้สำนวนการสอบสวนมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากมีผู้ร่วมดำเนินการหลายฝ่าย และเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้นด้วย

(3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีข้อสังเกตดังนี้

(ก) การแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตโนมัติของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ทั้งสองกรณีดังกล่าวเป็นหลักการใหม่และมีแนวคิดที่แตกต่างจากการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 เนื่องจากการตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ในกรณีดังกล่าวข้างต้นตัวเจ้าพนักงานผู้กระทำจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิด และเจ้าพนักงานก็ต้องแก้ข้อกล่าวหาและแสดงถึงเหตุที่ตนมีอำนาจกระทำการหรือมีกฎหมายยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ เช่น การอ้างเหตุ

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”, กันยายน 2549.

ป้องกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีกระบวนการในการพิสูจน์ความผิดตามข้อกล่าวหาเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป และพนักงานอัยการก็สามารถใช้กระบวนการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีอยู่เพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุล และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายได้ เช่น หากพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอ พนักงานอัยการก็สามารถสั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่ง ตามอำนาจของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ได้ การแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องนี้จึงไม่น่าจะมีเหตุผลความจำเป็นที่เพียงพอ

(ข) ตามนัยแห่งร่างมาตรา 155/1 บัญญัติว่า “ การทำสำนวนสอบสวนในกรณีที่มี .... ให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ในกรณีนี้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน และอำนาจหน้าที่อื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ และวรรคสองกำหนดว่า “ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น” เห็นควรตัดข้อความตามนัยแห่งวรรคสองออก เนื่องจากในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบสวนคดีตามวรรคหนึ่ง บัญญัติให้พนักงานอัยการร่วมกับพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในคดีที่เกิดขึ้นดังกล่าว และให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุผลในการบัญญัติให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีดังกล่าว และควรเพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองแห่งร่างมาตรา 155/1 “ ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจตามท้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

(4) การประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมาย) มีประเด็นอภิปรายดังนี้¹⁶

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการร่วมการสอบสวนในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การร่วมสอบสวนในสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ) เป็นการปรับปรุงการสอบสวนในคดีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรืออยู่ระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตโนมัติเจ้าพนักงาน เพื่อให้เกิดความ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

โปร่งใสในกระบวนการสอบสวน และเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ โดยการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน จะเป็นผลต่อการปฏิบัติงานและเป็นหลักประกันในการให้ความเป็นธรรมกับประชาชน นอกจากนี้ ยังจะลดเวลาการสอบสวนให้น้อยลง สำนักงานสอบสวนมีความชัดเจนสมบูรณ์สามารถสังคดีได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งจะป้องกันคำครหาหรือข้อกล่าวหาที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมได้อีกทางหนึ่งเพราะเป็นการร่วมสอบสวนของสองฝ่ายที่อยู่ในชั้นกระบวนการยุติธรรมต่างกัน และสำหรับการเพิ่มเติมให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการนั้น ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมอำนาจพนักงานอัยการ แต่เป็นการกำหนดไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเรื่องนี้มีกำหนดไว้ในมาตรา 150 วรรคหก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่แล้ว

(5) สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11)

ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และพิจารณาข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้¹⁷

(ก) ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ของมาตรา 150 ซึ่งกำหนดให้พนักงานอัยการร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพเฉพาะกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้ครอบคลุมถึงกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ด้วย เนื่องจากกรณีดังกล่าว ผู้ตายอาจถูกเจ้าพนักงานทำร้ายจนถึงแก่ความตายได้ การให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพจะช่วยให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

(ข) ได้แก้ไขเพิ่มมาตรา 155/1 ซึ่งกำหนดให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนเฉพาะกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่และในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 138 และมาตรา 140 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้ครอบคลุมถึงกรณีที่มีความตายในระหว่างความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เพื่อให้พนักงานอัยการได้เข้าไปรับทราบข้อเท็จจริงตั้งแต่เริ่มต้นคดี นอกจากนี้ ได้แก้ไขข้อความในร่างมาตรา 155/1 วรรคสอง ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ต้องการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเฉพาะการ

¹⁷ เรื่องเดียวกัน.

สอบสวนโดยไม่ก้าวล่วงถึงการทำความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวน เพื่อมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการทำความเห็นในสำนวนการสอบสวนว่าใครจะเป็นผู้มีอำนาจ

(6) เนื้อหาของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกามีดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... บัญญัติให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ”

(ข) มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... บัญญัติให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 155/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 155/1 การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาหารเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ในกรณีนี้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน

การสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของพนักงานอัยการ”

(7) ความคืบหน้าของร่างกฎหมายในปัจจุบัน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2550 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ดังกล่าวที่คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว ตามที่สำนักงานอัยการสูงสุดเสนอ และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป จนต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการประชุมครั้งที่ 59/2550 เมื่อวันที่

พุทธที่ 17 ตุลาคม 2550 เพื่อพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวและมีมติเห็นสมควรให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ ท้ายที่สุดได้มีการประกาศพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 125 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7 มกราคม 2551 โดยกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป

(8) เนื้อหาของกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

(ก) มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ”

(ข) มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 155/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 155/1 การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาชวาเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการสอบสวน

การสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบโดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย”

2.3.2 กระบวนการดำเนินคดีวิสามัญฆาตกรรมภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนของ การทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและสำนวนการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของ เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และกรณีที่มีความตายในระหว่างอยู่ในความ ควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นผลให้ พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพและสำนวนการสอบสวนใน กรณีดังกล่าวด้วย กล่าวคือในส่วนของ การทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพนั้น นอกจากพนักงาน อัยการจะมาร่วมกับพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองและแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพ แล้ว เมื่อการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นก็เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้พนักงาน อัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ และในการทำสำนวนชั้นสูตร พลิกศพดังกล่าวร่วมกัน พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ตามนัยแห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหก เมื่อพนักงานสอบสวนและ พนักงานอัยการร่วมกันทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพเสร็จแล้วก็จะส่งสำนวนชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าว ไปยังพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่ เพื่อทำคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนการตาย ต่อไป

นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนในกรณีที่มี ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายใน ระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้อัตตาฆาตของเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยพนักงานสอบสวนมี หน้าที่แจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการสอบสวนคดี ดังกล่าวด้วย แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายยังคงกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบการ สอบสวนคดีดังกล่าว โดยพนักงานอัยการมีอำนาจเพียงให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ตามปากคำ หรือสั่งให้ตามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่ โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดย ไม่ถึงกับมีอำนาจสั่งการให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามดังกรณีของการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ นอกจากนี้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำ สำนวนสอบสวน พนักงานสอบสวนสามารถทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอ พนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

มีข้อสังเกตว่า การกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการดังกล่าวข้างต้นมีลักษณะเช่นเดียวกับการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มสอบสวน ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า "ในกรณีที่ กคพ. เห็นว่า เพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดคดีพิเศษ กคพ. จะให้ความเห็นชอบให้คดีพิเศษคดีหนึ่งคดีใดหรือคดีประเภทใดต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี มาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน แล้วแต่กรณี ก็ได้ เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ค) หรือ (ง) ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ. กำหนด" และข้อบังคับคณะกรรมการคดีพิเศษ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547 ข้อ 5 ซึ่งออกตามความในมาตราดังกล่าวได้กำหนดว่า "ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน โดยพนักงานอัยการหรืออัยการทหารให้คำแนะนำ และตรวจสอบพยานหลักฐาน เว้นแต่กรณีจำเป็นเร่งด่วนที่อาจเกิดความเสียหายแก่การสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะดำเนินการไปก่อน แล้วแจ้งให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารทราบโดยเร็ว ฯลฯ"